

מתודולוגיה של כתיבת טקסט מדעי

מבוא

בעבודה זו יודגם האופן בו יש לכתוב טקסט מדעי – הן מבחינת מטרת הכתיבה, תפקידה והאופן בו טכניקות כתיבה משרתות מטרות אלו. לשם כך, תוצגנה תחילה מספר הגדרות לטקסט מדעי. בהמשך יוצגו סוגים שונים של מחקרים ומכאן סוגים שונים של טקסטים. יש לציין כי בהצגת הסוגים, יימנע פירוט יתר של שיטות מחקר מרובות-שכן לכל שיטה קיימים מאפייני הכתיבה הפרטיים שלה. הימנעות זו תבוא לשרת את הבנת מהות הכתיבה והעקרונות הגורפים לכתיבה בבואנו להבין את ההליך המחקרי.

לאחר חידוד נושא סוגי המחקר, יפורטו מרכיביו השונים של הטקסט, את האופן בו הם משרתים את כלל מטרת הטקסט וכן את האתגרים העולים ממרכיבים אלו. לאחר הצגת כלל מבנה הטקסט תוצגנה גישות לשיפור הטקסט ולשיפור הכתיבה באופן כללי. מעבר לכך, תוצגנה מספר דרכים לשיפור ההליך המחקרי אשר הטקסט מבקש להציג. לסיכום, יועלו מספר נקודות להתייחסות שעבודה אקדמית מעלה במהלך כתיבת הטקסט.

ככלל, לכתיבה אקדמית ישנן מספר הגדרות אשר עונות על מרכיבים שונים בכתיבה. הגדרה רחבה וכוללנית היא ההגדרה הרואה בכתיבה:

אמצעי מרכזי ללימוד, לעיבוד, להפקה ולהפצה של ידע ושל רעיונות במסגרות אקדמיות.

הכתיבה היא כתיבה המתקיימת ומעוצבת לאור מסורות, כללים ומוסכמות שהתפתחו והתקבלו

על ידי אנשי אקדמיה לאורך שנים רבות. עם זאת, אין חולק על תפקידה החשוב של הכתיבה

האקדמית בקידום תפיסות ביקורתיות המבקשות לשנות מציאות בעידוד ליצירתיות

ולגילוי ובטיפוח לחשיבה מקורית. (אלפרט, 2012).

מהגדרה כללית זו נגזרות מספר הגדרות המתייחסות לתהליך הכתיבה המצריך מענה והתמודדות עם מספר מרכיבים אשר כולם ביחד משולבים בכתיבת הטקסט ובתכנונו.

לאור האמור לעיל, בבואנו לנסות ולהגדיר טקסט מדעי, יש לנסות להגדיר מספר מרכיבים אקוטיים אשר יש לשלב בגוף הטקסט על מנת למקסם את תהליך הכתיבה. הגדרה ראשונה מתייחסת למטרת כתיבת הטקסט ולאופן בו הכתיבה מתמודדת עם הבעיה איתה המחקר מבקש להתמודד. הטקסט מתאפיין בתיאור בעיה או חסם אשר מולו מתמודד המחקר עצמו, ובאופן בו מציע החוקר להתמודד עם הבעיה ולחילופין להציע עבור החסם פתרון או אמצעי התמודדות. עצם קיום התופעה או הבעיה, הנו הבסיס לביצוע המחקר מלכתחילה. (Lategan AND Lues, 2011).

מעבר למטרת הטקסט, הגדרה נוספת עוסקת בבניית הטקסט באופן מסוים. יש לבנות טקסט עם רצף ומבנה ברור המאפשרים לקורא להבין את תהליך המחקר, כאשר החיבור בין החלקים השונים של התהליך המחקרי צריכים להיות מנוסחים בצורה הגיונית. בסיס מהותי נוסף להגדרה לטקסט מדעי הוא האופן הפנימי בו הוא בנוי מבחינת מרכיבים טכניים ומהותיים. טקסט כזה יורכב כעיקרון ממבוא, אמצע וסיכום. החלק המשמעותי- האמצע, יורכב אופן כללי משיטת המחקר, הניתוח ודיון. כלל כתיבה זו צריכה להיות כפופה לכללי הכתיבה האקדמית כפי שיוצגו בפירוט בהמשך. (בר און, 2013).

סוג הטקסט הנגזר מנפח העבודה ומסוג המחקר והייעוד אליו הוא שואף- משפיעים אף הם על מבנה הטקסט. הכוונה במינוח סוג במקרה זה הנו "קהל היעד" אליו מכוון הטקסט. הסוגים העיקריים השונים עשויים להיות החל מעבודה אקדמית המוגשת למוסד מחקרי, דרך עבודות גמר וסמינריונים וכלה בהצעות מחקר, בפרסומי דוקטורט או בפרסומים בז'ורנלים מקצועיים. לכל סוג טקסט- המבנה המאפיין שלו כאשר ישנם וודאי מאפיינים אחידים לכולם.

נושאים שונים אשר מוצגים במסגרת כתיבה אקדמית אשר משפיעים על מבנה העבודה הפנימי. יחד עם זאת, ישנו מבנה שלד קבוע וזהה באופן כללי בין כלל הדיסציפלינות. המבנה הכללי כולל שער, הקדמה, תוכן עניינים, מבוא, גוף העבודה העיקרי, סיכום, רשימת מקורות ונספחים. יש לציין כי בכל חלק ישנם מספר מרכיבים פנימיים אשר יוצגו בהמשך ואשר באים לבטא את הרעיון האקדמי שבעבודה. כמו כן, חשוב להדגיש כי סוגים שונים של מחקר (הצעות מחקר, איכותני, כמותי וכו') או של טקסטים בנויים באופן מעט שונה המשקף את אופן המחקר אשר בוצע. הבדלים אלו יוצגו בהמשך במסגרת הצגת מבנה גוף העבודה.

דף השער, הנו חלק טכני בעיקרו והוא כולל פרטים על כותב המאמר, על המוסד במסגרתו נכתבה העבודה ובוודאי- נושא הטקסט. כאן יש לציין כי קיים הבדל בין עבודה אקדמית אשר מוגשת כחלק מלימודי תואר למוסד אקדמי לבין מאמר המתפרסם בז'ורנל מדעי. עבודה שמוגשת במסגרת לימודים תכלול את שם המוסד בו הוגשה העבודה, שם החוג, נושא העבודה, (מסגרת הגשת העבודה) שם הקורס, שנת הלימודים בה נערך הקורס, שם המרצה, שם המגיש, ת.ז. של המגיש וכן תאריך ההגשה. (בן דור, 2006). זאת, בשונה ממאמר שמתפרסם בז'ורנל מקצועי אשר בו מופיע נושא המאמר, שם הכותב (או הכותבים), נתונים על הכותבים (מוסד אקדמי או מחקרי) ושנת פרסום.

לאחר הצגת התכנים (שער או כותרות רלבנטיות במאמר מקצועי), תבוא ההקדמה. תפקיד ההקדמה הוא לאפשר לקורא להבין את היקף המאמר והעבודה. ההקדמה הנה התייחסות שאיננה ספציפית לנושאים בתוך העבודה אלא הפנייה לייחודה של העבודה או בעיות מיוחדות שעלו במסגרת כתיבת הטקסט. מעבר לכך, כותב הטקסט יכול להוסיף נקודות בעלות נימה אישית ומילות הוקרה. לאחר ההקדמה, בסוג כתיבה של הגשת עבודה מחקרית יבוא תוכן העניינים.

תוכן העניינים יכול פירוט של סדר פרקי העבודה, סיכום, ביבליוגרפיה ונספחים. שער העבודה וההקדמה לעומת זאת, לא יופיעו בתוכן העניינים. לאחר מכן, יופיע המבוא אשר משמש כעין גשר המחבר את הקורא לגוף הטקסט ולמהותו. תפקיד המבוא הוא להציג את המסגרת הרחבה של המחקר, את החשיבות שבכתיבת